

**ПОЉОПРИВРЕДНА
САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА
КРАЈЕВО Д.О.О.**

36000 КРАЈЕВО, ЗЕЛЕНА ГОРА БР.29
ТЕЛ/ФАХ: 036/315-053, 036/315-054
Е-ПОШТА: pssibar@sbb.rs

БИЛТЕН

БРОЈ 9 / СЕПТЕМБАР 2011.

ГОДИНА IV

БИЛТЕН БРОЈ 9 / СЕПТЕМБАР 2011.

Садржај:

- КРМНА РЕПИЦА — саветодавац Ненад Нешовић, дипл. инж.
- ТРИПСИ ШТЕТОЧИНЕ У СТАКЛАРАМА И ПЛАСТЕНИЦИМА
— саветодавац Јелена Грбић, дипл. инж.
- ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ НА ФАРМИ — саветодавац Биљана Алексић, дипл. инж.
- СЕЛЕКЦИЈА У ОВЧАРСТВУ—саветодавац Љиљана Неранџић, дипл. инж.

ТИРАЖ: 300 примерака

КРМНА РЕПИЦА

Крмна репица(Перко) је новија крмна биљка. Настала је укрштањем *Brassica campestris* - репа и *Brassica pekinensis* - пекиншки купус.

По спољнем изгледу биљке перка доста личе на уљану репицу, али су знатно богатије лисном масом. Расте у висини 80-120 cm, а у повољним условима и више. Стабло се грана и може достићи дебљину око 1-2 cm.

Листови су широки, наборани, велике површине са беличастим главним нервом и са наzubљеним рубовима.

Цвасти су као и код уљане репице. Семе је округласто, браонтамне боје, апсолутне масе(1.000 семенки) око 5 грама.

Перко је биљка прохладних, полувлажних и влажних подручја, али се успешно може гајити свуда где успева и уљана репица.

Семе клија на минималној температури од 3 до 5°C. Оптимална температура за раст и развој је 16-20°C. Нарочито добро подноси ниске температуре (25°C) нарочито ако су биљке добро припремљене за презимљавање.

До измрзавања може доћи ако се усев касно засеје, нпр. крајем септембра и током октобра, а поред тога буду и дуже време јаче голомразице, што произвођачи морају имати виду приликом планирања времена сетве. Одликује се брзим порастом како корена тако надземог дела. Највећи приноси могу се остварити на дубоким, плодним и

неутралним земљиштима. На лаким песковитим, сувим и сиромашним земљиштима даје врло мале приносе.

Биљка перко добро реагује на ђубрење стајњаком и осоком. На осредње плодним земљиштима треба растури 30-40 тона стајњака а преко минералних ђубрива унети 80-100 kg азота/ha, 60-80kg калијума/ha.

Стајњак и две трећине фосфора треба унети под основну обраду. Остатак РК ђубрива заједно са једном половином азота депоновати при предсетвеној припреми а други део азота применити прихрањивањем.

Сеје се од раног пролећа па све до средине септембра. Ређе се гаји као редован усев, више као пострни, а нарочито ранојесењи.

Сетва се одвија врстачно на растојању од 15 до 18 cm, а у реду густоредно на 6-12 cm. Дубина сетве 1-3 cm. Количина семена 12-15 kg/ha.

Након сетве треба поваљати земљиште ако није превише влажно. Сетва се може обавити и у смеси са неком житарицом(раж, овас, јечам) ако се планира силирање зелене крме.

ТРИПСИ - ШТЕТОЧИНЕ У СТАКЛАРАМА И ПЛАСТЕНИЦИМА

Семе брзо ниче ако се нађе у влажној средини. Уколико влаге нема довољно током септембра, када биљке треба да никну, онда је неопходно наводњавање земљишта. Када биљке добију пар листова, потребно је прихранити једном четвртином планираних количина азотних ђубрива(20-25 kg/ha).

Биљке треба да добију одговарајућу лисну розету како би се в а љ а н о п р и п р е м и л е з а презимљавање, што се одговарајућом негом може постићи.

У рано пролеће изводи се друго прихрањивање преосталом количином азотних ђубрива (20-25 kg/ha). Касније у пролеће потребно је обавити још једно додатно прихрањивање.

Најчешће се користи као зелена крма за исхрану стоке али се може и силирати. Уколико се користи као главни усев, у току вегетације даје 2-3 откоса. Први откос је два месеца након сетве, а следићи је месец и по дана након првог. Код раног јесењег заснивања усева један откос се скида у јесен, а други рано у пролеће у фази пуног цветања, затим се земљиште спрема за наредни усев.

Косидба се обавља у току јесени на висини од 7-8 cm, да би се омогућила што боља регенерација и успешније презимљавање биљака.

Принос зелене крме се креће од 50-80 тона по хектару.

Ненад Нешовић, дипл. инж.

Међу бројним штеточинама у стакленичкој и пластеничкој производњи поврћа и цвећа, значајно место заузимају врсте из реда *Thysanoptera*. Економски значај појединих врста трипса у пољопривредној производњи је велики.

Спадају у полифагне штеточине, хране се на бројним гајеним и коровским биљкама, а највеће штете причињавају на поврћу и цвећу у затвореном простору. Од поврћа нападају: лук, празилук, парадајз, купус, краставц, слату, тиквице и друго поврће. У цвећарству нападају велики број биљних врста (кане, мушкатле, гладиоле, каранфили и др.).

Трипси су ситни инсекти, величине од пола милиметра до скоро једног и по центиметра. Тело им је витко, ваљкасто или пљоснато, са јаким спољашњим скелетом црне, жуте или кестењасте боје. Неке врсте немају крила, али код оних које их имају, крила су уска и дуга, са дугачким ресастим длачицама по рубовима. Усни апарат трипса је прилагођен за бодене и сисање, при чему исисавају биљне сокове.

На гајеним биљкама штету могу да причине директно и индиректно. Директну штету причињавају својом исхраном исисавајући сокове на листовима, цветовима и плодовима биљака, а индиректну као преносиоци вируса.

Најштетније врсте трипса у нашим стакларама и пластеницима су: калифорнијски трипс (*Frankliniella occidentalis*) и дуванов трипс (*Thrips tabaci*).

Калифорнијски трипс први пут је установљен у западном делу северне Америке, одакле је унесена у Европу. Код нас је константована деведесетих година прошлог века. Полифагна је врста, оштећује многе биљке које се гаје у стакларама. Директну штету изазива на свим деловима биљака, а индиректну као преносилац вируса тачкасте бронзавости парадајза. Изузетно је опасна врста, која брзо развија резистентност на инсектициде, па је потребна посебна пажња при хемијском сузбијању.

Дуванов трипс је најчешћа и најраспрострањенија врста међу трипсима, пореклом је из Источног Медитерана, а данас је раширена по целом свету. Штете изазива на отвореном, као и затвореним просторима. То је изразити полифаг, са великим бројем биљака домаћина. Оштећења изазива директно сисањем биљних сокова на цветовима и листовима биљака, и индиректно као преносилац вируса тачкасте бронзавости парадајза. Популације дувановог трипса су најбројније на гајеним биљкама из фамилије Alliaceae (лук и празилук), затим на

купусу, краставцима, парадајзу, салати, а значајну штету изазива на дувану и памуку. Ова врста брзо развија резистентност на инсектициде.

Успешна заштита и уништавање штетних врста трипса у стакленицима, зависи од благовременог уочавања њиховог присуства. Здравствена хигијена је битна за заштиту од трипса, и она се огледа, у одстрањивању биљних остатака, да не би дошло до преживљавања јединки. Правовремена употреба хемијских препарата је битна за успешну заштиту, неким од инсектицида, на бази:

Malationa:

- DASTICID PRAH, ETIOL PRAH – 5, у дози од 20-30 kg/ha, када се утврди присуство трипса,

- ETIOL TEČNI, у дози од 1,5-2,5 l/ha, када се утврди присуство трипса,

Spinosada:

- LASER 240-SC, у дози од 300-400 ml/ha, одмах након појаве покретних форми,

Abamektina:

- ABASTATE, у дози од 0,75 l/ha, у време масовног пиљења ларви,

Alfa-cipermetrina:

- FASTAC 10-EC, у концентрацији 0,012-0,018 %, када се примете прва имага, и остали препарати регистровани за сузбијање трипса.

НАПОМЕНА: ПРИЛИКОМ УПОТРЕБЕ БИЛО КОГ ПРЕПОРУЧЕНОГ ПРЕПАРАТА, СТРОГО СЕ ПРИДРЖАВАТИ УПУТСТВА ПРОИЗВОЂАЧА И СПРОВЕСТИ СВЕ НЕОПХОДНЕ МЕРЕ ОПРЕЗА!

Јелена Грбић, дипл. инж.

ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ НА ФАРМИ

У претходном периоду су чињени покушаји да се евидентирају и мере одређени економски показатељи на газдинству али јединствен систем књиговодства није никада успостављен. Вођење евиденције ће бити обавеза која ће се наметнути породичним комерцијалним газдинствима у Србији.

У земљама чланицама ЕУ успостављен је систем евиденције на пољопривредним газдинствима који се назива "Мрежа књиговодствених података на газдинствима" (Farm Accountancy Data Network – FADN).

Мрежа FADN састоји се од годишњих анкета. Газдинства се одабирају за учешће у узорку на бази планова узорковања успостављених на нивоу појединих региона у ЕУ. Узорак не обухвата сва пољопривредна газдинства у Унији, већ само она која се захваљујући њиховој величини могу сматрати комерцијалним.

Обрачунски период за вођење књиговодства је календарска година. На почетку године власници газдинства уз помоћ пољопривредних саветодаваца испуњавају пописне листе о могућностима газдинства. Пописне листе су формулари с упутствима за испуњавање одговарајућих података. основни подаци о газдинству, основни подаци о саветодавцу, постојање планске испаше и земљишта са ограниченим

приносима, радна снага, вишегодишњи засади, пратећи објекти, механизација и опрема, општи трошкови, дугови на почетку обрачунског периода, резерве купљеног материјала, употреба земљишта и слично. На крају календарске године у пописне листе се уносе измене у односу на почетак обрачунског периода. Овај завршни попис уједно представља и почетни попис за наредну годину.

Ова методологија пружа могућност израчунавања великог броја економских показатеља, на пример: укупан приход, укупни в а р и ј а б и л н и т р о ш к о в и , амортизација, бруто и нето додатна вредност, доходак пољопривредне породице, основна средства, промена вредности властитог капитала, бруто и нето инвестиције, новчани ток и маржа покрића.

Биљана Алексић, дипл. инж.

СЕЛЕКЦИЈА У ОВЧАРСТВУ

Селекција оваца представља низ зоотехничких захвата и мера које се спроводе у циљу бржег и сигурнијег повећања и побољшања фенотипских и производних особина оваца. Под селекцијом се подразумева одабирање родитељских парова наредних генерација које ће имати боље фенотипске карактеристике и већу производњу. То је веома сложен процес при којем се једне животиње фаворизују, а друге елиминишу.

Мелиоративно укрштање се примењује када се жели оплеменити нека раса оваца тако да јој се поправи једна особина, или мали број особина, а да се очувају основне одлике и производне особине расе.

Разликујемо два начина овог укрштања:

- када се примитивна раса поправља племенитом;
- када се племенитој раси додају особине друге племените расе.

На овај начин се поправљају екстеријерни недостаци као што су:

- ⇒ узане груди,
- ⇒ угнута леђа,
- ⇒ нагнуте сапи;

Поправљају се производне особине:

- ⇒ маса тела при рођењу,
- ⇒ раније стасавање,
- ⇒ већи пораст,
- ⇒ већа маса тела,
- ⇒ повећавају се товне особине.

Потискујуће укрштање:

Примена ове методе је могућа када се овнови племенитих раса паре са плоткињама примитивних раса чије особине желимо да поправимо. Парење се врши кроз 5-6 генерација тако да се оствари већи број комбинација мелеза док се не устали жељени тип, односно нова раса.

Љиљана Неранџић, дипл. инж.

**ПОЉОПРИВРЕДНА
САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА
КРАЉЕВО Д.О.О.**

36000 КРАЉЕВО, ЗЕЛЕНА ГОРА БР.29
ТЕЛ/ФАХ: 036/315-053, 036/315-054
Е-ПОШТА: pssibar@sbb.rs